

UTDRAG FRA DEN LESIKRYPTISKE ENCYKLOPEDI

frilosofi, *sb*, begrep som oppstod i et filosofisk tidsskrift ved Universitetet i Oslo på 2000-tallet, da behovet for å samhandle ens tendenser mot en filosofisk tankegang ble prekær. Filosofiske tekstene skrevet på et alfabet, som de da satte inn bokstaven «r» som andre bokstaver i hvert ord. Denne kodingen var nyttig for å sikre at kun de som hadde lært seg filosofis noe som ikke er merkelig, tatt dens avanserte form i betraktning.

gadamerer, *vb*, som i «skal vi gadamerer?». Betegner en aktivitet hvor man i fellesskap tegner opp sirkler, og forsøker å finne veier inn i sirklene. Det er uklart hva formålet med aktiviteten er, og om det finnes tilfeller av vellykkede utfall på aktiviteten.

gavagai, *sb*, en term fra Willard van Orman Quine. Ment som et eksempel for å belyse én (beslektet) del av hans teori om oversettelsens ubestemmelighet (*the indeterminacy of translation*), nemlig referansens ubestemmelighet (*the inscrutability of reference*).

Tenk deg feltlingvisten som skal kartlegge et fremmed språk gjennom observasjon av de språklige disposisjonene til en taler av dette språket. Lingvisten observerer den fremmedspråklige taleren i hennes miljø, og de havner i en situasjon hvor taleren ytrer «Gavagai!». Et fremtredende aspekt ved situasjonen de befinner seg i, er en hare som kommer hoppende frem fra bak et tre. Det virker naturlig å danne seg en teori om at «gavagai» omfatter harer på et eller annet vis, og det får lingvisten bekreftet neste gang taleren ytrer «gavagai», også denne gang i en situasjon som innebærer en hare. Men, en konsekvens av referansens ubestemmelighet er at det ikke finnes noe faktum som skal tilsi at «hare» er den korrekte oversettelsen av «gavagai». Lingvisten tolket «Gavagai!» som «En hare!», men når en hare er tilstede, så er også en *ufrakoblet haredel* tilstede. Det samme gjelder også for et *temporalt stadium* av en hare. Hvilken skal lingvisten velge? Uansett hvilke situasjoner han kommer opp i, vil ikke den språklige adferden til taleren endres vedrørende hareobjektet. Han kan spørre om det er en ufrakoblet haredel eller en hare man ser, men det er ingen forskjell i den observerbare adferden som kan skille mellom harer, ufrakoblede haredeler eller temporale stadium av harer. Det er dog forskjeller i den oversettelsen lingvisten velger å bruke for sitt eget språk, så det anses som et betydningsfullt problem, blant annet fordi meningen til uttrykket ikke kan avgjøres som korrekt (eller ukorrekt).

Selvfølgelig, sier Quine, eksempelet er utpønsket og perverst, men det filosofiske poenget er ikke svekket av den grunn, og han gir også andre og mindre komiske eksempler på referansens ubestemmelighet.

Quine er for øvrig naturalist, og mener at ord og setninger ikke har en bestemt mening som går utover språkbrukernes (observerbare) disposisjoner til å bruke visse ord og setninger. Likhet i mening er ikke *underbestemt* av språklige disposisjoner, det er *ubestemmelig* – det finnes intet faktum som kan avgjøre om en setning eller et ord er *likt i mening* som et annet.

Referansens ubestemmelighet faller som nevnt under tesen om oversettelsens ubestemmelighet, som sier at et *komplett* språk kan oversettes til et annet språk på flere, avvikende vis, under kompatible språklige disposisjoner, men med inkompatible resultater. Det finnes ikke noen språklige fakta som gjør at man kan oversette et språk til et annet på ett riktig vis, det finnes ikke engang noen språklige fakta som kan kartlegge det samme språket *på seg selv* på identiske vis.

Noen mulige konsekvenser av et slikt syn kan spesielt sies å ha ringvirkninger over til refleksjoner omkring tanke og kommunikasjon, semantisk teori, samt praktisk oversettelse i seg selv. I hvilken, om enn noen grad er tanker determinert av språk? Hvis innholdet til meningsutvekslinger blir uttømt av observerbare språklige disposisjoner, og den samme ytringen *a*, forstått på denne måten, kan gi forskjellige språklige resultater *b* (utover indeksikalitet), hva sier da dette om tankene som ligger bak? Blir det i det hele tatt mulig å skape en slik distinksjon? Sett uavhengig av et tanke/språk-forhold kan det umiddelbart også se vanskelig ut å bedrive semantisk analyse under et naturalistisk syn, av den grunn at betydning gjerne defineres ut fra annen betydning. Sist, men ikke minst, vil oversettelse fra et språk til et annet være sterkt svekket av de begrensninger ubestemmeligheten setter, et resultat mange vil se som uholdbart. Ø.B.

gefundenes Fressen, *ty.*, eg. funnet føde, lekkerbisknen; i overført betydning: noe som hender el. er meget beleilig.

Gud, *sb*, den allvitende elektromagnetiske kraften ifølge elektromagnetiske teorier om bevissthet.